

Revisionsrapport

Fritidshemmens verksamhet

Kalix kommun

Andreas Jönsson
Cert. kommunal revisor

februari 2014

Innehållsförteckning

1.	Sammanfattning och revisionell bedömning.....	1
2.	Inledning	3
2.1.	Revisionsfråga	3
2.2.	Metod, material och avgränsningar	4
3.	Fritidshemmet	5
4.	Resultat.....	6
4.1.	Det systematiska kvalitetsarbetet.....	6
4.1.1.	Bedömning.....	7
4.2.	Resursfördelning	7
4.2.1.	Särskilt stöd	8
4.2.2.	Bedömning.....	8
4.3.	Framtidsplanering.....	9
4.3.1.	Bedömning.....	10
4.4.	Nämndens uppföljning.....	10
4.4.1.	Bedömning.....	10

2014-02-21

Andreas Jönsson

Projektledare

Hans Forsström

Uppdragsledare

1. *Sammanfattning och revisionell bedömning*

På uppdrag av Kalix kommuns revisorer har PwC genomfört föreliggande granskning avseende fritidshemsverksamheten. Valet av granskningsinriktning har skett utifrån revisorernas bedömning av väsentlighet och risk. Syftet med granskningen är att bedöma om utbildningsnämnden genom styrning och uppföljning säkerställer en ändamålsenlig fritidshemsverksamhet.

Vår **sammalfattande bedömning** är att nämnden inte till fullo har säkerställt att det bedrivs en ändamålsenlig fritidshemsverksamhet. Vår bedömning vilar på följande iakttagelser med utgångspunkt i de för granskningen styrande kontrollmål:

- Systematiskt kvalitetsarbete bedrivs på både nämnds- och enhetsnivå för fritidshemsverksamheten.

Vår bedömning är att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete på enhetsnivå med utgångspunkt i de nationella styrdokumenterna. Av granskningen framgår dock att det finns behov av att utveckla styrningen av verksamheten och att säkerställa att det finns tillfredsställande planeringsmöjligheter för att bedriva kvalitetsarbetet på ett ändamålsenligt sätt.

Vad gäller nämndens del i det systematiska kvalitetsarbetet har vi sett att detta i huvudsak består i att ta del av enheternas dokumentation. Dessa redovisningar/analyser ger visserligen en bild av kvaliteten inom respektive enhet, men vi kan inte se att det är säkerställt att det på huvudmannanivå sker en samlad utvärdering av kommunens fritidshem och eventuella behov av utveckling och åtgärder.

- Ändamålsenlig resursfördelningsmodell som stödjer arbetet med att tillgodose både platsbehov och kvalitetskrav.
- Elevers behov av särskilt stöd tillgodoses.

Resursfördelningsmodellen kan sägas vara ändamålsenlig så till vida att den anpassar resurserna utifrån antalet elever (och därmed utifrån platsbehovet) samt att det finns en rörlig resursdel som kan aktualiseras vid särskilda behov, vilket därigenom skulle kunna möta kravet på anpassning utifrån att olika grupper kan kräva olika mycket resurser.

Samtidigt ser vi att det finns en risk för eftersläpning i resursfördelningen när resurserna vid höstterminens start är fördelade utifrån en beräkning av antalet elever under föregående höst. Vidare innebär detta således enligt vår bedömning även en risk att kvaliteten påverkas negativt under en period innan resurstilldelningen motsvarar det faktiska elevantalet.

Vi har även sett att det på verksamhetsnivå upplevs svårigheter att tillgodose de särskilda behov som finns och att upprätthålla en kvalitativ verksamhet för elevgruppen och individerna i övrigt.

Mot bakgrund av att resurser för särskilt stöd sällan förekommer efter skoldagens slut, samt att vissa enheter signalerar att gruppstorleken gör det svårt att uppnå kvalitetskraven, vill vi lyfta fram vikten av att behovsutredningar på ett bra sätt även inkluderar behovet inom fritidshemmet.

Vår bedömning är utifrån ovanstående att det inte är helt säkerställt att resursfördelningsmodellen till fullo är ändamålsenlig utifrån perspektiv på platsbehov och kvalitetskraven på verksamheten. Vidare är vår bedömning även att det inte är säkerställt att elevers behov av särskilt stöd tillgodoses.

- Ändamålsenlig framtidsplanering med prognoser vad gäller platsbehov, kompetensförsörjning, kompetensutveckling och lokalbehov.

Vår bedömning är att nämnden har en ändamålsenlig framtidplanering inklusive prognostisering av framtida behov. Det finns en kontinuerlig uppföljning av den demografiska utvecklingen som ligger till grund för underlag rörande behov av platser, kompetens och lokaler/skolstruktur. Vad gäller kompetensbehovet har detta inventerats och åtgärder har enligt de intervjuade vidtagits för att skapa ändamålsenliga organisationer ur ett tjänstefördelningsperspektiv.

- Nämnden följer upp vad elever och vårdnadshavare anser om verksamheten, inklusive kö- och placeringsrutiner.

Vår bedömning är att nämnden inte i tillräcklig utsträckning följer upp vad elever och vårdnadshavare anser om verksamheten.

Med tanke på att det inte finns något tak för antalet elever samt med tanke på tidigare nämnda risker för eftersläpning av rättvisande resurstilldelning och svårigheter att möta kvalitetskrav bör det vara motiverat att genomföra sådan uppföljning. En uppföljning kan, om den inkluderar perspektiv på de nationella mål/krav som finns på fritidshemsområdet, både ge signaler om måluppfyllelse och behov samt innebära ett tydliggörande av fritidshemmens uppdrag för såväl styrande som vårdnadshavare och elever.

Rekommendationer

Utifrån ovan nämnda iakttagelser rekommenderar vi utbildningsnämnden följande:

- Se över det systematiska kvalitetsarbetet med syfte att säkerställa att detta sker på ett ändamålsenligt sätt, framförallt vad gäller huvudmannans ansvar.
- Att utvärdera hur dagens resursfördelningsmodell påverkar måluppfyllelsen och förutsättningarna att leva upp till de krav som finns på fritidshemsverksamheten, både vad gäller särskilda behov och verksamheten i övrigt.
- Att följa upp vårdnadshavares och elevers syn på fritidshemsverksamheten.

2. *Inledning*

Enligt skollag (SFS 2010:800, 8 kap.) ska fritidshemmen komplettera den obligatoriska skolverksamheten. Utveckling och lärande ska stimuleras och meningsfull fritid och rekreation ska erbjudas. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på eleven och elevens behov samt främja allsidiga kontakter och social gemenskap. Enligt skollagen ska huvudmannen se till att elevgrupperna i fritidshemmen har en lämplig sammansättning och storlek samt att eleverna i övrigt erbjuds en god miljö. Skollagen reglerar vilka elever som har rätt till fritidshem och anger att plats ska erbjudas så snart behov av plats framkommit. Utöver skollagen, styrs verksamheten av läroplanen för förskoleklass och det obligatoriska skolväsendet.

I rapporten Utveckling pågår – Om kvalitetsarbete i fritidshem (2010), redovisar Skolverket att låg personaltäthet och stora barngrupper under senare år försämrat fritidshemmens kvalitet. Ökad efterfråga har inneburit att tillgången till platser har prioriterats före kravet på kvalitet. Skolverket konstaterar att det inte är förenligt med skollagen att sätta ett av lagens krav framför ett annat. Skolinspektionens kvalitetsgranskning från 2010 visar bl.a. att fritidshemmen inte lever upp till sin fulla potential samt att det pedagogiska uppdraget inte tas på allvar. En orsak till bristerna är enligt Skolinspektionen att rektor och ledning inte är förtrogna med fritidshemmens uppdrag.

Under våren 2013 har lärarförbundet genomfört en nationell undersökning bland pedagoger i fritidshem. Sju av tio pedagoger uppgav att storleken på barngrupperna inom fritids var verksamhetens största problem. Under hösten har ytterligare en undersökning presenterats, denna gång en undersökning av Skolverket riktad till vårdnadshavare. Resultatet visar att endast fyra av tio är nöjda med gruppstorleken inom fritidshemsverksamheten.

2.1. *Revisionsfråga*

Säkerställer utbildningsnämnden genom styrning och uppföljning en ändamålsenlig fritidshemsverksamhet? Frågan besvaras utifrån följande kontrollmål:

- Systematiskt kvalitetsarbete bedrivs på både nämnds- och enhetsnivå för fritidshemsverksamheten.
- Ändamålsenlig resursfördelningsmodell som stödjer arbetet med att tillgodose både platsbehov och kvalitetskrav.
- Ändamålsenlig framtidsplanering med prognoser vad gäller platsbehov, kompetensförsörjning, kompetensutveckling och lokalbehov.
- Nämnden följer upp vad elever och vårdnadshavare anser om verksamheten, inklusive kö- och placeringsrutiner.
- Elevers behov av särskilt stöd tillgodoses.

2.2. Metod, material och avgränsningar

Granskningen har genomförts med en avgränsning till fyra enheter i Kalix kommun; Centrumskolan, Näsby skolan, Sangis skola och Innanbäckens skola. Urvalet av enheter har skett i samråd med kommunens revisorer.

Genomförandet har bestått i analys av redovisningar utifrån det systematiska kvalitetsarbetet, resursfördelningsmodell och protokoll. Vidare har intervjuer genomförts med nämndsordförande och förvaltningschef, rektorer vid de ovan nämnda enheterna samt en gruppintervju med anställda fritidspedagoger.

Rapporten har varit föremål för faktakontroll av de intervjuade.

3. Fritidshemmet

Fritidshemmet omfattas enligt skollagen av begreppen utbildning och undervisning. Verksamheten ska komplettera den obligatoriska skolverksamheten och huvudmannen ska se till att elevgrupperna har en lämplig sammansättning och storlek samt att eleverna i övrigt erbjuds en god miljö. Utveckling och lärande ska stimuleras och meningsfull fritid och rekreation ska erbjudas. För fritidshemsverksamheten gäller Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 avseende skolans värdegrund och uppdrag samt i tillämpliga delar övergripande mål och riktlinjer.

Nämnas bör också att skollagen reglerar att de allmänna föreskrifterna om särskilt stöd även gäller fritidshemmet och att verksamheten ska vara av sådan kvalitet att eleven får sitt behov av stöd tillgodosett. Av lagkommentarerna framgår att detta förutsätter samarbete mellan fritidshemmet och skolan när behovet av stöd utreds i någon av verksamheterna så att samtliga omständigheter för eleven beaktas. Vidare kan nämnas att Skolinspektionen vid ett flertal tillfällen har framfört att barns behov av särskilt stöd bör tillgodoses i fritidshemmet samt att personalen måste ha kompetens för detta. Det har även ansetts viktigt att det även vad gäller verksamheten på fritids kontinuerligt följs upp och utvärderas om insatserna som sätts in är adekvata och tillräckliga.

År 2007 utfärdade Skolverket allmänna råd för kvalitet i fritidshem. Allmänna råd är rekommendationer som bör följas såvida verksamheten inte kan visa att man handlar på annat sätt som motsvarar kraven på verksamheten. De allmänna råden baseras på bestämmelser som gamla skollagen (1985:1100), Lp094 och krav på kvalitetsredovisning vilka inte längre är gällande. Råden är dock till stora delar av sådan karaktär att de fortfarande kan tillämpas och vara vägledande för huvudmannen i kvalitetsarbetet. Skolverket kommer att besluta om nya allmänna råd om kvalitet i fritidshem, och arbetet med att ta fram dessa råd har enligt Skolverkets hemsida påbörjats under hösten 2013.

De allmänna råden ger vägledning avseende förutsättningar för kvaliteten i verksamheten utifrån ledning/styrning, uppföljning/utvärdering, personaltäthet, kompetens och lokaler. Vidare ger de vägledning för själva arbetet i fritidshemmet. Bland annat framhålls att det är viktigt att kommunen har en resursfördelning som tar hänsyn till att olika fritidshem kräver olika mycket resurser för att genomföra sitt uppdrag. Det framhålls även att det är viktigt att ledningen för fritidshemmet ser till att det finns system och rutiner för att följa upp och utvärdera hur fritidshemmet arbetar i relation till skollagen och läroplanen.

Kommunen bör vidare anpassa gruppstorlek, personaltäthet och gruppsammansättning till barnens behov och säkerhet samt ta hänsyn till faktorer som bl a barnens ålder, behov av särskilt stöd, modersmål, upptagningsområdets sociala karaktär samt barnens ålder. Vikten av att fritidshemmet kompletterar skolan både tids- och innehållsmässigt samt att barnen erbjuds en meningsfull och stimulerande fritid med utgångspunkt i barnens behov och intressen lyfts också fram.

4. Resultat

4.1. Det systematiska kvalitetsarbetet

På enhetsnivå bygger det systematiska arbetet på frågeställningar som är kopplade till bl a skollag, läroplan och nämndens egna målsättningar. För fritidshemmets verksamhet finns särskilda frågeställningar:

- Finns det en medveten avsikt med verksamheten?
- Syftar verksamheten till att utveckla barnen emotionellt, socialt, fysiskt, intellektuellt?
- Upplever barnen verksamheten som stimulerande och lustfylld?
- Anpassas verksamheten till barns olika åldrar, mognad, kön, intressen och erfarenheter?
- Finns det förutsättningar att erbjuda barnen en fysiskt god vistelsemiljö som är säker och trygg?
- Finns det förutsättningar för barnen att skapa nära och positiva relationer till såväl kamrater som personal?

Utifrån dessa frågeställningar utvärderas verksamheten årligen och dokumenteras skriftligt i en mall som är gemensam för samtliga enheter. Den skriftliga utvärderingen presenterar kommentarer och en värdering på en skala 1-10 över hur väl fritidshemmet lyckas kopplat till respektive frågeställning. Vidare bygger mallen på att det ska formuleras aktivitetsmål med koppling till frågeställningarna, tidplan samt status avseende genomförda aktiviteter. Starka sidor och hur verksamheten ska utvecklas ska också ingå i denna utvärdering.

Utvärderingarna redovisas under våren till rektor. Nämnden tar också del av denna redovisning, vilket utgör deras uppföljning av fritidshemsverksamhetens kvalitetsarbete. Vi har inte kunnat se att nämnden har någon sammanställd bild över fritidshemmets kvalitet med utvärdering och analys kring resultat/kvalitet i förhållande till de nationella målen och eventuella behov av åtgärder.

Av granskningen framgår att fritids har fått ökad uppmärksamhet de senaste åren och förutsättningarna för verksamheten har generellt sett förbättrats enligt de intervjuade. Det framgår dock att det inte har varit någon tydlig styrning av fritidshemmen kopplat till implementering av ny läroplan och skollag. Utbildningsinsatser har främst haft fokus på skoldagens verksamhet. Fritidshemmets personal har till största del utan ledning själva fått tolka de delar av läroplanen som gäller dem. Av intervjuerna framgår att verksamheten bedrivs på ett aktivt sätt utifrån det statliga uppdraget, men att det efterlyses en tydligare styrning.

Vad gäller möjligheten till planering av verksamheten är detta en av de förutsättningar som blivit bättre enligt de intervjuade. Fritidshemsverksamheten har i dag i högre grad möjlighet att planera sin verksamhet.

Samtidigt nämns att även om så är fallet, så är det svårt att få planeringstid nog att bedriva ett kontinuerligt systematiskt kvalitetsarbete under året.

I fråga om kvalitetsutveckling i övrigt nämns att det tidigare har varit sällan förekommande att fortbildningsinsatser har riktats mot fritidshemsverksamheten och fritidspedagogernas verksamhet utanför skoldagen. Det har nu enligt de intervjuade varit viss satsning riktad mot just fritids den senaste tiden och förhoppningen är att detta består. I sammanhanget nämns att det finns en kvalitetsutvecklare på skolområdet och att det vore önskvärt att denne i högre grad även arbetar för utveckling av fritidshemsverksamheten.

4.1.1. Bedömning

Vår bedömning är att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete på enhetsnivå med utgångspunkt i de nationella styrdokumenterna. Av granskningen framgår dock att det finns behov av att utveckla styrningen av verksamheten och att säkerställa att det finns tillfredsställande planeringsmöjligheter för att bedriva kvalitetsarbetet på ett ändamålsenligt sätt.

Vad gäller nämndens del i det systematiska kvalitetsarbetet har vi sett att detta i huvudsak består i att ta del av enheternas dokumentation. Dessa redovisningar/analyser ger visserligen en bild av kvaliteten inom respektive enhet, men vi kan inte se att det är säkerställt att det på huvudmannanivå sker en samlad utvärdering av kommunens fritidshem och eventuella behov av utveckling och åtgärder.

Vi rekommenderar därför nämnden att se över det systematiska kvalitetsarbetet med syfte att säkerställa att detta sker på ett ändamålsenligt sätt, framförallt vad gäller huvudmannanivåns ansvar.

4.2. Resursfördelning

En stor del av nämndens styrning av verksamheten ligger i den resursfördelning som nämnden beslutar om. Resursfördelningen utgår ifrån en fördelningsmodell som ger ungefär 1 pedagog per 17 elever. Det elevantal som är inskrivet på fritids per 1 oktober utgör grunden för fördelningen för kommande år:

- Antal inskrivna elever per 1 oktober år 1 ger
- Resurser för 1 januari-sista december år 2

Enligt intervjuerna bygger valet av tidpunkten för mätning av antalet elever på att det är som högst tryck på fritids under oktober, och att man på detta sätt försöker säkerställa att det finns personal som motsvarar högsta möjliga elevantal. Samtidigt kan detta göra att beräkningen misstämmer för höstterminen om antalet elever som börjar efter sommaren är högre eller lägre än beräknat. Detta eftersom resurserna fördelas utifrån en beräkning av antalet elever under oktober året innan. Med andra ord blir det teoretiskt en eftersläpning på ett halvår innan fritidshemmet har en resursfördelning som motsvarar faktiskt antal inskrivna elever.

Vad gäller att tillgodose platsbehov framgår av granskningen att samtliga som är i behov av plats på fritids får det i samband med inskrivning på skolan eller omgående vid behov under övriga skolåret. Något tak för antal elever finns inte enligt de intervjuade.

Granskningen visar, vilket framgår ovan, att antalet elever är styrande för resursfördelningen samt att gruppens sammansättning till ingen del är styrande (förutom vid konstaterade särskilda behov, vilket vi återkommer till nedan). Anpassning utifrån gruppens sammansättning sker i så fall på enheten inom ramen för tilldelade resurser.

Intervjuerna visar på att det finns svårigheter i verksamheterna att arbeta utifrån ett perspektiv på individerna i gruppen. Det är även svårt att hinna med elever som av olika anledningar inte mår bra eller i något avseende är i behov av stöd. Därmed upplever de intervjuade att de inte i tillräcklig grad kan nå de kvalitetskrav som finns på verksamheten utifrån vad som gäller enligt t ex skollag, läroplan och allmänna råd. Detta återspeglas även i några av de utvärderingar som fritidshemmen gjort, där det framkommer att ett stort barnantal till stor del förklarar dessa förutsättningar.

4.2.1. Särskilt stöd

Utöver ovanstående resursfördelning finns en rörlig resursdel som kan bli aktuell utifrån behov av särskilt stöd. Sådant finns ett resursfördelningssystem som stödjer en anpassning av verksamheten efter behov. Det är dock enligt de intervjuade inte vanligt att extra resurser sätts in på fritids, eller att extra resurser som satts in under skoldagen även följer med under fritidstiden.

Av intervjuerna framgår att fritidspedagogerna är med vid upprättande av åtgärdsprogram samt att det i utredningar ingår att även utreda behovet av särskilt stöd på fritids. En möjlig anledning som nämns till varför extra resurser oftast inte följer med är att det finns fler vuxna per elev inom fritids och att det därför ställs högre krav att klara uppdraget med ordinarie personal. En annan möjlig anledning som nämns är att fritidshemsverksamhetens uppdrag inte är lika tydligt definierad som skolans i övrigt vilket gör att behovsbilden inte blir lika tydlig på fritids.

Sammantaget ger intervjuerna en bild av att verksamheterna upplever det svårt att tillgodose de särskilda behov som finns inom fritidshemsverksamheten. Det kan även vara så att en genomtänkt verksamhet är svår att genomföra till följd av att särskilda behov måste tillgodoses, vilket innebär svårigheter att tillmötesgå den övriga gruppen elever.

4.2.2. Bedömning

Resursfördelningsmodellen kan sägas vara ändamålsenlig såtillvida att den anpassar resurserna utifrån antalet elever (och därmed utifrån platsbehovet) samt att det finns en rörlig resursdel som kan aktualiseras vid särskilda behov, vilket därigenom skulle kunna möta kravet på anpassning utifrån att olika grupper kan kräva olika mycket resurser.

Samtidigt ser vi att det finns en risk för eftersläpning i resursfördelningen när resurserna vid höstterminens start är fördelade utifrån en beräkning av antalet elever under föregående höst. Vidare innebär detta således enligt vår bedömning även en risk att kvaliteten påverkas negativt under en period innan resurstilldelningen motsvarar det faktiska elevantalet.

Vi har även sett att det på verksamhetsnivå upplevs svårigheter att tillgodose de särskilda behov som finns och att upprätthålla en kvalitativ verksamhet för elevgruppen och individerna i övrigt. Mot bakgrund av att resurser för särskilt stöd sällan förekommer efter skoldagens slut, samt att vissa enheter signalerar att gruppstorleken gör det svårt att uppnå kvalitetskraven, vill vi lyfta fram vikten av att behovsutredningar på ett bra sätt även inkluderar behovet inom fritidshemmet.

Vår bedömning är utifrån ovanstående att det inte är helt säkerställt att resursfördelningsmodellen till fullo är ändamålsenlig utifrån perspektiv på platsbehov och kvalitetskraven på verksamheten. Vidare är vår bedömning även att det inte är säkerställt att elevers behov av särskilt stöd tillgodoses.

Vi rekommenderar därför nämnden att utvärdera hur dagens resursfördelningsmodell påverkar måluppfyllelsen och förutsättningarna att leva upp till de krav som finns på fritidshemsverksamheten, både vad gäller särskilda behov och verksamheten i övrigt.

4.3. Framtidsplanering

Förvaltningen följer löpande den demografiska utvecklingen och antalet barn i olika åldrar samt hur det är fördelat per område i kommunen. Prognosen bygger på antalet födda barn, och denna uppdateras två gånger per år. Granskningen visar att denna uppföljning även redovisas på nämndsnivå. Av intervjuerna framgår att man har en relativt säker prognos för sex år fram i tiden, därefter är det svårare att ha en träffsaker prognos. Denna löpande prognosutveckling ger i sin tur underlag för kommande behov av platser i olika områden, behov av lokaler samt kompetensförsörjningsbehov.

I dagsläget ser de intervjuade inte något omedelbart problem med kompetensförsörjningen vad gäller fritidspedagoger. Personalplaneringsgruppen har tittat på personalbehovet utifrån behörigheter och kompetenser vilket lett till att man under ett antal år har flyttat på personal för att få dem på "rätt" ställe. Det nämns dock att man inom en framtid kan få problem med personalförsörjning överhuvudtaget, och då främst i byarna.

Vad gäller fritidshemsverksamheten nämns att man börjat titta på möjligheten att använda sig av lärare för tidigare år samt möjligheten att vidareutbilda fritidspedagoger till lärarbehörighet i något ämne. På så sätt finns möjlighet att skapa en mer flexibel organisation som kan tillmötesgå fler av de krav och behov som finns på enheterna.

4.3.1. *Bedömning*

Vår bedömning är att nämnden har en ändamålsenlig framtidplanering inklusive prognostisering av framtida behov. Det finns en kontinuerlig uppföljning av den demografiska utvecklingen som ligger till grund för underlag rörande behov av platser, kompetens och lokaler/skolstruktur. Vad gäller kompetensbehovet har detta inventerats och åtgärder har enligt de intervjuade vidtagits för att skapa ändamålsenliga organisationer ur ett tjänstefördelningsperspektiv.

4.4. *Nämndens uppföljning*

Som nämnts ovan följer nämnden upp kvalitetsarbetet även vad gäller fritidshemsverksamheten. Vad gäller uppföljning av vad vårdnadshavare anser om verksamheten har det under förra året genomförts en enkätundersökning till samtliga vårdnadshavare i kommunen. Denna enkät inkluderade frågor angående fritidshemsverksamheten. Det var dock enligt de intervjuade dålig svarsfrekvens på enkäten. Någon särskild uppföljning som endast berör fritidshemmen görs inte.

Elevernas uppfattning om verksamheten följs upp av verksamheterna själva. Vi har dock inte sett något material där det framgår någon elevutvärdering av verksamheten.

Det är enligt de intervjuade inte aktuellt med någon problematik kring kö- och placeringsrutiner. Eleverna skrivs på fritids in med automatik när de börjar förskoleklassen. Som nämnts tidigare finns det sedan under skolåren inte något tak för hur många platser ett fritidshem kan erbjuda och när ansökan om fritids kommer in så får eleven plats omedelbart.

4.4.1. *Bedömning*

Vår bedömning är att nämnden inte i tillräcklig utsträckning följer upp vad elever och vårdnadshavare anser om verksamheten. Med tanke på att det inte finns något tak för antalet elever samt med tanke på tidigare nämnda risker för eftersläpning av rättvisande resurstilldelning och svårigheter att möta kvalitetskrav bör det vara motiverat att genomföra sådan uppföljning.

Det nämns bland de intervjuade att fritidshemmets uppdrag inte är lika tydligt definierat som skolans, vilket bl a kan påverka hur man styr resurserna (se 4.2.1). Vår erfarenhet är att kunskap och förväntningar på fritidshemsverksamheten ofta är ett utvecklingsområde både på skolledningsnivå och på huvudmannanivå, men även vad gäller vårdnadshavare. Detta kan i sin tur få konsekvenser för i vilken utsträckning ansvariga utövar styrning av verksamheten, och just med tanke på att fritidshemmets uppdrag inte är lika konkret som skolans är detta möjligen ett område som tarvar desto tydligare styrning och ledning.

Vi rekommenderar därför nämnden att följa upp vårdnadshavares och elevers syn på fritidshemsverksamheten. En sådan uppföljning kan, om den inkluderar perspektiv på de nationella mål/krav som finns på fritidshemsområdet, både ge signaler om måluppfyllelse och behov samt innebära ett tydliggörande av fritidshemmets uppdrag för såväl styrande som vårdnadshavare och elever.